

Jaarverslag 2022

Maritiem Portal van Nederland en Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland Huygens Instituut – KNAW

In 2022 konden we corona achter ons laten. De Stuurgroep Governance Maritiem Portal waardeert het bijzonder, dat vele organisaties ons zijn blijven steunen in onze activiteiten in de afgelopen gedenkwaardige jaren.

Al een aantal jaren is het Maritiem Portal van Nederland (maritiemportal.nl) het centrale platform voor de vele maritiem-historische organisaties en activiteiten in Nederland. De website heeft zich gevestigd als dé centrale ‘toegangspoort’ voor het zoeken naar maritiem-historische informatie. Tevens is het online maritiem-historische kenniscentrum de gesprekspartner voor vele maritiem-historische organisaties die informatie en kennis willen delen met het bredere publiek, onderzoekers en geïnteresseerden in maritieme geschiedenis, archeologie en erfgoed. Bezoekers wisten het platform ook in 2022 uitstekend te vinden. De belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek is groot en groeit nog steeds.

In 2019 is de projectfase van het Maritiem Portal afgerond. De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S.) en de [Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum](#) waren in de beginfase bereid om subsidies te verstrekken. Onder de vleugels van het [Huygens Instituut – KNAW](#) zal het Maritiem Portal zich de komende jaren verder ontwikkelen. Samen met Het Scheepvaartmuseum (penvoerder), het Zuiderzeemuseum en het Maritiem Museum Rotterdam bouwt het Huygens Instituut mee aan een Netwerk Maritieme Bronnen dat ook andere projecten, databases en e-publicaties op maritiem gebied gaat samenbrengen. Het Netwerk Maritieme Bronnen ambieert maritieme bronnen nog beter digitaal beschikbaar maken door ze onderling te koppelen. Op 16 december 2021 zijn op de startbijeenkomst de plannen voor dit project gepresenteerd. Hier kunt u het [verslag](#) van deze bijeenkomst lezen. Het [Manifest Netwerk Maritieme Bronnen](#) vat de uitgangspunten samen. Zoals bekend is het digitaal aanbieden van bronmateriaal een blijvende taak voor alle organisaties die over maritieme gegevens beschikken. Goede ontsluiting wordt steeds belangrijker en samenwerking is hiervoor onontbeerlijk. Het koppelen van maritieme bronnen vraagt om onderlinge afstemming en

gezamenlijke oplossingen. Daarmee kan alle beschikbare informatie over een bepaald onderwerp gemakkelijk bij elkaar worden gebracht, bijvoorbeeld alle informatie over een schip, een persoon, een werf, een plaats, een thema enz. Het Netwerk Maritieme Bronnen wil voortbouwen op de al bestaande netwerken en initiatieven in de maritieme wereld. Het eigene van het NMB is de gezamenlijke ontsluiting en koppeling van maritieme gegevens van verschillende herkomst. Momenteel zijn die versnipperd in verschillende systemen (musea, archieven, registers, databases, bibliotheken e.d.). Om de gegevens te koppelen is het essentieel dat er gestandaardiseerde termen worden gebruikt. Denk aan thesauri, authority files, gecontroleerde woordenlijsten e.d. (ook wel ‘terminologiebronnen’ genoemd). Met linked-data-technologie kunnen vervolgens de koppelingen tussen gegevens worden gelegd. Op basis daarvan wil het Netwerk Maritieme Bronnen een website ontwikkelen die het gezicht is van de gemeenschappelijke, onderling gekoppelde gegevens. Als opvolger van Maritiem Digitaal worden bij het Netwerk nog meer maritieme bronnen toegevoegd en voorzien van onderlinge koppelingen. Het NMB bouwt voort op het succes van het Maritiem Portal om deze intensieve samenwerking tussen erfgoedinstellingen en onderzoeksinstituten mogelijk te maken.

Het Netwerk Maritieme Bronnen richt zich op alle organisaties die maritieme bronnen in huis hebben, zoals musea, archieven, beheerders van maritieme registers, onderzoekers, grote en kleine organisaties en vrijwilligersgroepen. Het netwerk is laagdrempelig en ook organisaties met weinig middelen of expertise kunnen deelnemen. Een dergelijk netwerk biedt allerlei voordelen voor de erfgoedsector én het wetenschappelijke onderzoek. Objecten zijn historische bronnen voor onderzoekers en data uit wetenschappelijk onderzoek kunnen historische museale collecties verrijken. In onderling verband wordt relevante informatie getoond, waardoor nieuwe connecties tussen data zichtbaar worden. Onderzoek naar maritieme geschiedenis wordt zo gemakkelijker en nog meer interdisciplinair. De belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek zal hierdoor verder worden gestimuleerd en verbreed. Kwartiermaker Gerhard de Kok zal in [2023](#) via het Maritiem Portal regelmatig bloggen over de voortgang van het Netwerk.

Deelnemers Maritiem Portal

In 2022 waren ruim dertig deelnemende organisaties aangesloten bij het Maritiem Portal (zie [hier](#) het actuele overzicht van de deelnemers). In januari 2021 traden Batavialand en de Vereniging Cnooks toe tot het Portal, gevolgd door later dat jaar de Stichting Blauwe Lijn. Begin 2022 voegde de Vereniging De Lijn zich bij het Maritiem Portal. De Stuurgroep Governance van het Maritiem Portal ziet de toekomst dan ook met vertrouwen tegemoet. Nieuwe deelnemers blijven van harte welkom, want een groot draagvlak is de basisvoorwaarde voor het verder uitbouwen van het platform.

In 2022 verwelkomden de Stuurgroep Governance twee nieuwe deelnemers: [Vereniging De Lijn](#) en [Stichting Blauwe Lijn](#). Opgericht in 1988 stelt de vereniging De Lijn zich ten doel om de kennis en geschiedenis van de Holland-Amerika Lijn vast te leggen en te bevorderen en om haar leden (oud-medewerkers en belangstellenden HAL) met elkaar in contact te brengen. De Stichting Blauwe Lijn brengt de verhalen en kennis van de watermeesters bij elkaar en creëert creatieve vernieuwende projecten en producten om deze kennis toegankelijk te maken.

Statistieken en (social) media

Het Maritiem Portal wordt door een grote groep gebruikers bezocht, en ten opzichte van de pre-coronacijfers is er ook weer een lichte stijging van het aantal gebruikers te melden. want ook in 2022 was er weer een gestage stijging van het aantal views te zien en groeiden de social media-accounts. Er was ten opzichte van 2021 meer aandacht voor de blogs op het Maritiem Portal en voor de Nieuwe Maritieme Geschiedenis online.

	Vanaf 18 nov. 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
gebruikers	430	4.439	12.839	18.379	25.029	22.604	19.974
paginaweergaven	1.893	26.830	41.911	45.103	54.135	48.936	44.906
NMGN					2.052	3.190	5.447

Pageviews Maritiem Portal op basis van Google analytics. De extra grote stijging in 2020 werd veroorzaakt door het corona-effect en de lockdown.

Het Twitteraccount [@MaritiemPortal](#) had op 31 december 2022 1.092 volgers. Voor het Maritiem Portal is twitter niet zozeer een discussiekanaal maar vooral a) een kanaal voor nieuws en informatie b) een kanaal om te zenden (kijk op onze website) en c) een medium om verbinding te maken met mensen die we nog niet kennen maar wel iets te melden hebben.

In 2018 zijn er ook pagina's Maritiem Portal aangemaakt op [LinkedIn](#) en op [Facebook](#). Deze accounts hebben eind 2022 respectievelijk 330 en 111 volgers, maar het berichtenbereik is vaak een veelvoud hiervan.

Symposia Maritiem Portal/ de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

In 2022 konden gelukkig weer twee fysieke bijeenkomsten plaatsvinden. Op [13 mei 2022](#) organiseerde het Maritiem Portal in samenwerking met de Linschoten Vereniging en de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis een symposium met als thema: 'Natuur op Zee'. We werden gastvrij ontvangen door Museum Batavialand, deelnemer van het Maritiem Portal, in Lelystad. De circa negentig belangstellenden werden tevens getrakteerd op diverse interessante rondleidingen door de conservatoren.

Fascinerende excursies in het Maritiem Archeologisch Depot, Rondleider André van Holk bij de ventjager, circa de helft van het wrakkenbestand zijn vrachtschepen.

Op [4 november 2022](#) vond het dertiende najaarssymposium plaats in Tresoar, Leeuwarden. De volledige zaalcapaciteit werd benut door enthousiaste belangstellenden voor het thema ‘Noord-Nederland en de zee’. Ook de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis sloot weer aan. We kijken terug op een zeer geslaagde bijeenkomst in een gastvrije omgeving.

Van links naar rechts: een gevulde zaal, Arjen Dijkstra (Tresoar), middagvoorzitter Els van Eijck van Heslinga (redactie NMGN), Gerhard de Kok (Huygens Instituut), Hester Postma (Fries Scheepvaart Museum) en Nykle Dijkstra (Historisch Centrum Leeuwarden).

De verslagen van alle symposia uit de periode 2016-2022 kunt u [hier](#) teruglezen. De symposia worden vormgegeven door de Stuurgroep Governance Maritiem Portal en de redactie van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland, met veel dank aan Els van Eijck van Heslinga die door haar deskundigheid, enthousiasme en uitgebreide netwerk steeds een centrale rol vervult bij het samenstellen van de symposiaprogramma's. De symposia bieden een mooie brede blik op de veelzijdigheid van de maritieme geschiedenis en zijn zeer succesvol. Ze vervullen een netwerkfunctie, stimuleren tot meer onderling contact en het uitwisselen van kennis, en het ondernemen van gezamenlijke projecten.

Stuurgroep Governance en Werkgroep Content/Redactieteam

De website Maritiem Portal werd in 2016 ontworpen door Pien Steringa (Ontwerpbureau Diges, www.diges.nl) op geleide van Rik Hoekstra (Huygens Instituut - KNAW). Marja de Keuning (Huygens Instituut – KNAW) is aangesteld als webredacteur/projectleider per 1 maart 2016. De [Stuurgroep Governance](#) stond in 2022 onder leiding van prof.dr. Jelle van Lottum (Huygens Instituut – KNAW).

Het redactieteam, bestaande uit Ron Brand (Maritiem Museum Rotterdam), Daniël Tuik en Marja de Keuning, droeg in 2022 weer zorg voor de inhoud van de website.

In 2022 werden drie nieuwsbrieven, nr. 16 (april 2022), nr. 17 (september 2022) en nr. 18 (december 2022) en enkele nieuwsupdates verstuurd aan alle deelnemers en abonnees. De nieuwsbrieven staan [online](#). Belangstellenden kunnen zich gratis abonneren.

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

Centraal op het Maritiem Portal staat de opbouw van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* ([NMGN](#)). Dit standaardwerk in vier delen is de opvolger van de *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* uit de jaren 1976-1978. Gepubliceerde hoofdstukken van de [Maritieme Geschiedenis der Nederlanden](#) zijn vanaf mei 2019 via het Maritiem Portal in Open Access toegankelijk voor een groot publiek.

De *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* biedt een nieuw overzicht van de maritieme geschiedenis en bevat de resultaten van de overvloedige vakliteratuur van de laatste veertig jaar. De tekst is rijkelijk voorzien van illustraties die veelal niet eerder gebruikt zijn. Ook worden in opdracht van de redactie tientallen kaarten getekend om situaties te verhelderen. In elk deel van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* wordt een afgebakende periode uit de Nederlandse maritieme geschiedenis behandeld.

Uitgangspunt is de ontwikkeling van de Nederlandse scheepvaart in en buiten Europa, waarbij de internationale context de nodige aandacht krijgt. Een ander belangrijk uitgangspunt is de ontwikkeling van goederen-, mensen- en ideeënstromen via het water door de eeuwen heen, die in veel opzichten bepalend is geweest voor de ontwikkeling van scheepstypen, navigatiemiddelen en handelsnetwerken. Dat geldt niet alleen voor de binnenvaart en de koopvaardij binnen en buiten Europa, maar ook voor de visserij (regionale en internationale vishandel) en de marine als beveiliging van handelsroutes. De centrale vraag is: hoe heeft de Nederlandse scheepvaart zich – in brede zin – vanaf de twaalfde eeuw ontwikkeld in relatie tot het vervoer van goederen en mensen over het water.

Van links naar rechts: Kasteel Zandenburg bij Veere, transport van materiaal en wapens en Zeegevecht tussen twee hulken. Uit: Louis Sicking en Ronald de Graaf, 'Geweld en oorlogvoering ter zee, 1018-1568', behorend bij NMGN deel 1.

Maritieme geschiedenis en maritiem erfgoed staan volop in de wetenschappelijke en publieke belangstelling. In jaren 2019-2022 zijn er reeds [negen](#) fraai geïllustreerde hoofdstukken gepubliceerd. De sector maritieme cultuur (delen 1-4) is voltooid en de verwachting is dat de

sector binnenvaart (delen 1-4) in 2023 ook gereed zal zijn. Door de nieuwsbrief en door nieuwsupdates zullen wij u op de hoogte houden van het verschijnen van nieuwe hoofdstukken.

De auteurs van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* zijn zichtbaar op het [Maritiem Portal](#). Het maritiem-historische overzichtswerk zal uiteindelijk vier delen omvatten, met in totaal zo'n 1.600 pagina's, inclusief een zeer grote hoeveelheid illustraties. De planning is dat in december 2023 praktisch alle kopij door de redactie zal zijn ontvangen.

Een nieuwe MGN in 4 delen

- Opkomst van de rivier- en zeehandel (12^e t/m 16^e eeuw)
- De vaart in en buiten Europa (17^e en 18^e eeuw)
- Tijd van de grote zeilvaart (1780 tot circa 1870)
- Mechanisering en schaalvergroting (circa 1870 tot nu)

Schematische opbouw Nieuwe MGN

Deel 1 (12 ^e - 16 ^e eeuw)	Deel 2 (17 ^e - 18 ^e eeuw)	Deel 3 (1780-1870)	Deel 4 (1870-heden)
Inleiding	Inleiding	Inleiding	Inleiding
Binnenvaart	Koopvaardij binnen Europa	Koopvaardij binnen Europa	Koopvaardij binnen Europa
Koopvaardij	Koopvaardij buiten Europa	Koopvaardij buiten Europa	Koopvaardij buiten Europa
Cultuurhistorisch kader: Marine	Cultuurhistorisch kader: Marine	Cultuurhistorisch kader: Marine	Cultuurhistorisch kader: Marine
Visserij	Visserij	Visserij	Visserij
****	Binnenvaart	Binnenvaart	Binnenvaart
****	****	****	Offshore etc.

Universiteit Leiden, Universiteit om te ontdekken.

De opzet van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland.

Hoofdreductie:

Tekst : Henk den Heijer
 Beeld : Peter Sigmond
 Organisatie : Els van Eijck van Heslinga

Redactie afzonderlijke delen (horizontaal):

Deel I : Christiaan van Bochove
 Deel II : Els M. Jacobs
 Deel III : Anita van Dissel
 Deel IV : Wouter Heijveld en Anita van Dissel

Redactie scheepvaartsectoren (verticaal):

Cultuurhistorische katernen: Peter Sigmond
 Koopvaardij : Els M. Jacobs (buiten Europa) en Henk den Heijer (binnen Europa)
 Marine : Anita van Dissel
 Visserij : Christiaan van Bochove
 Binnenvaart : Henk Dessens
 Offshore : Wouter Heijveld

Beeldredactie: Peter Sigmond, Ron Brand, Remmelt Daalder en Marja de Keuning.
 Redactiesecretaris/eindredacteur/projectcoördinator: Marja de Keuning (Huygens ING).

De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S., Stichting Helden der Zee-Fonds 'Dorus Rijckers') waren bereid om subsidies te verstrekken.

Vergaderingen en nieuwsbrieven

In maart, juni en september 2022 vergaderde de redactie over de kopij van de NMGN. Diverse bijdragen zijn inmiddels ontvangen en in bewerking. Het redactieproces is verdeeld in horizontale en verticale lijnen, zodat de aansluiting van de kopij per deel en per scheepssector is gewaarborgd. De hoofdredactie houdt de voortgang van de publicatie nauwlettend in de gaten. Drie nieuwsbrieven (maart, september en december) werden in 2022 gestuurd aan de ruim vijftig auteurs en redactieleden van de NMGN.

Maritiem Portal. Financieel overzicht 2022.

Het ontwikkelen en opzetten van het Maritiem Portal is geprojecteerd in de periode 2016-maart 2019, daarna is het project voortgezet onder de vleugels van Huygens ING. In 2022 bedroegen de inkomsten € 16.538. De kosten waren € 11.925. Het project verloopt volgens planning. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland. Financieel overzicht tot en met 2022.

Het opzetten en publiceren van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland is geprojecteerd in de periode 2016-2025. In 2016-2022 bedroegen de inkomsten € 280.500,00. De kosten waren € 216.436. Het project loopt enige vertraging op. In 2019-2022 zijn negen hoofdstukken gepubliceerd. Voor 2023 zijn er al hoofdstukken persklaar.